داولاد روزنه

تألیف: عبدالله ناصح علوان

ترجمه او تلخیص: سلطان محمود صلاح

2002

Download From: Aghalibrary.com

د اولاد روزنه

PROPERTY OF
ARIC
Established
[illegible]

تألیف: عبدالله ناصح علوان

ترجمه او تلخیص: سلطان محمود صلاح

2002

دکتاب پېژندنه :

لیکنه : عبدالله ناصح علوان

ژباړه اولنډېز : سلطان محمود « صلاح »

کمپوزر : خواجه محمد اسحق

خپرونکي : سناکتاب خپرولو اداره

شمېره : ۱۰۰۰ توکه

دچاپ نیټه : د ۱۳۸۰ کب میاشت

PROPERTY OF ACKU
11172

د اولاد روزنه

مخکی لدینه چی د اولاد روزنی پهاړه د اسلام رایه تشریح کړم غوره گڼم لهلاندنیو دریواړخونو دواده په مسئله څهناڅه رڼا واچوم .

۱ - واده دانسانی فطرت غوښتنه.

۲ - دواده ټولنیزه ښیگڼه .

۳ - واده یعنی انتخاب او غوره کول .

اوس راځی دری واړه ټکی په لاندی کرښو کی سره ولولو :

لومړی : واده د انساني فطرت غوښتنه

اسلام د فطرت دین دی، او همدا وجه ده چې رهبانیت نه مني ځکه رهبانیت د عبادت ترنامه لاندې له انساني فطري غوښتنو نه سترګې پټوي ، او له انسان نه داسې څه غواړي چې له طبیعي غریزو سره اړخ نه لګوي.

که مونږ دوګړو دروزني او تولنیزو بیماریو د علاج په اړه د رسول (صلی الله علیه وسلم) لارښوونو ته نظر وکړو نو دا به راته جوته شي چې اسلام تل او په هرځای او مناسبت کې انساني فطري اړتیاوې غریزې، توان او صلاحیتونه ئې په نظر کې نیولي دي، او کله ئې هم انسان پداسې څه ندي مامور کړی چې یائې د کولو توان ونلري او یائې له فطرت سره برابر نه وي.

او څرنګه چې واده هم یوه فطري غوښتنه ده نو رسول (صلی الله علیه وسلم) پدې هکله فرمائي : « هغه څوک زما

له امت څخه ندي چي وس ئې رسیږي خو واده نه کوي».

پدې امر سره نه یوازې دفطرت غوښتنې ته مثبت ځواب ورکړ شویدی، بلکه مسلمان دټولنې دنورو غړو په اړه خپل مسئولیت ته هم په کلکه متوجه شویدی.

دوهم : د واده ټولنیزه ښیګڼه

په اسلامي طریقې سره واده کول دډیرو ټولنیزو ګټو اوښیګڼو درلودونکی دی چي ځنې ئې دادي:

الف- په واده کولو سره انساني نسل زیاتیږي، تسلسل اوبقائې دوام مومي.

ب- انسان په فطري توګه داخوښوي چي مور او پلار، اصل اونسب ئې معلوم وي، او هر انسان پخپل اصل او نسب یوډول ویاړ هم کوي. نو په اسلامي طریقې سره واده دنسب ساتلو ترټولو غوره اوسیې لاره ده.

ج- واده له هرډول اخلاقي بدمرغیو، دزنا او ناروا یوځای

کیدو په واسطه له خوږېدونکو بیماریو نه انسان او انسانی ټولنه په امن ساتی .

د- واده دمیړه اوښځی ترمینځ داولاد روزنی په اړه دګډې مرستی روحیه راژوندی کوی ، اودهغوی په زړونو کښې داسی عاطفه او احساس را پاروی چې هریو زیار باسی داولاد په سیی اوسالمه روزنه کښې له بل نه مخکې شی.

دریم : واده یعنی انتخاب او غوره کول

اسلام هرهغه چاته چې غواړی دچا دژوند ملګری شی داسی لاری او قاعدی ښوولی دی که عمل پری وشی نونه یوازی داچې دهغوی ژوند به خوشاله ، سوکاله او بریالی وی، بلکه راتلونکی نسل به یې هم په خدای مین او له هرډول جسمانی اونفسانی بیماریونه په امن او امان وی .

دواده پــه هکلـه د اســلام ځنې مهمې لارښوونې دادي

۱- انتخاب باید لومړی د دین او دینداری په بناء وي

مطلب دا چې دژوند ملګری دانتخاب او تهاکلو په وخت کې لومړی باید دی ته وکتل شي چې هغه ترکومې اندازې د اسلام حقیقت پیژندلی، او ترکوم حده ئې اسلامي لارښوونوته دعمل جامې وراغوستي دي.

خوداهم باید ووایو چې انسان پیژندل څه ساده کار ندی، بلکه ډیر وقت او حکمت په کاردی ترڅو دچاظاهری شکل، ښکلا او ځلاتاونه غولوي، نو لازمه ده دشخصیت پیژندنې ټول اساسي معیارونه په پوره توګه رعایت او په پام کې ونیول شي، نو مهم معیارونه عمر (رضی الله عنه) داسې بیانوي:

یوکس راغی اوغوښتل ئی د عمر (رض) په وړاندی د بل چا په هکله شاهدی ووائی، عمر (رض) ورنه و پوښتل ته داسړی پیژنی؟ هغه ځواب ورکړ : هو ده ورته وفرمائل : آیا ته دده گاونډی ئی چی په هرڅه ئی خبر وی؟ هغه وویل : نه. ده ورته وفرمایل : آیا تا سفر ورسره کړیدی چی په اخلاقو او عاداتوئی خبر شوی وی؟ هغه وویل: نه. ده ورته وفرمائل آیا څه مالی معامله د ورسره کړیده چی تقوی او پرهیزگاری ئی درته ثابته شوی وی؟ ده ورته وویل : نه. عمر (رض) په ځواب کی ورته فرمائی : ځه ته هغه نه پیژنی ، او هغه بل کس ته وائی: لاړشه او داسی څوک شاهد راوله چی تا وپیژنی .

مطلب ئی داچی انسان پیژندنه د یو نظر او د دوی خبرو کارندی . نو څوک چی د اوږد ژوند ملگری غوره کوی باید په تش لیدو او دوو خوږو خبرو تیر نه وزی، ځکه سبا به

بیــادنجــات لاره ورنـه ورکــه وی. دین او اخــلاق په ژوند کی ترهرڅـه زیات اهمیت او ارزښت لری، نو پوره او عـاقل سړی باید دژوند ملگری دتاکلو او غــوره کــولو په وخت کی باید دینداری او اخلاق له هرڅه مقدم او مـخکی وشمیری ترڅو په راتلونکو کی دخوشحـاله او سوکاله ژوند خاوند شي. بـخاری او مسلم له ابوهریره (رضی الله عنه) نه په روایت سره وائی چی رسول الله (صلی الله علیـه وسلم) فـرمـایی : ښځی دڅلورو شــیــانو (مــال، مـقــام، ښــایست، اودین) په بناء په نـکاح اخـیــسـتل کـیږی. (نـو ای مــسلمــانه!) ته دینداره ښـځـه له نورونه غوره او مقدمه وگڼه ، منگلی دې کی اوگټه د په برخه .

طبـرانی لـه انس (رض) نـه رانقلوی چی رسـول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایلی :

« که چا دیوی ښځی سره یوازی دهغی دجاه اوجلال په خاطر واده وکړ، الله تعالی به ئی ذلیـل کړی. او کـه چادهغی دمال

او پیسو په خاطر واده ورسره وکړ الله تعالی به ئی په فقر اخته کړی، اوکه چا دهغی دمقام اومرتبې په خاطر واده ورسره وکړ، الله به ئی سپک او بې حیثیته کړی، او که چا له کومې ښځې سره په دې خاطر واده وکړ چې سترګې او عورت ئی له حرامونه وړباندی وساتل شی او خپلوی ئی ورسره ټینګه شی، الله تعالی به په پردوی دواړو باندی خپل برکتونه رانازل کړی.

اسلام نه یوازې تارینه ته دا امر کوی چې دژوند ملګرې تاکلو په وخت کې ددین او اخلاقو معیار ترهرڅه وړاندی اومحترم وشمیری دښځو پلرونه اوولیانو ته ئی هم لارښونه کړیده چې دخپلو لونو او خویندو لپاره داسې ملګری انتخاب کړی چې ددینداری او اخلاقو په تله پوره وختلی شی. ترمذی له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوی چې: «که دینداره او غوره اخلاقو خاوند دخپلوی هیله درنه وکړه نو

خپلوی ورسره وکړی، او که دا خپلوی موونکړه نودا به دځمکی پرمخ لوی فساد او فتنه وی».

زمانی هم دا ثابته کړیده هغه واده چې ددین او اخلاقو په بناء ترسره کیږی، میړه اوښځی ته ډیر نیکمرغه، هوسا او خوشاله ژوند ورپه برخه کوی، او دهغوی دراتلونکی نسل دجسمانی اوروحانی سلامتیا ضمانت هم کوی.

۲ - انتخاب باید داصل اونسب په بناء وی

اسلام امر کړیدی چې دژوند ملګری دتاکلو او انتخاب په وخت کې باید اصل، نسب اوشرف له یاده ونه ایستل شی، ځکه انسانان دنسب اوشرف له پلوه یوله بل سره توپیر لری، ځنی درانه او ځنې نور سپک اوبی قدره وی. همدا وجه ده چې رسول (صلی الله علیه وسلم) واده کونکی ته امر کړیدی چې دخپل ژوند لپاره داسی ملګری وټاکی چې له درنی کورنی

اودغوره اصل او نسب خاوند وی. عائشه وائی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائلی : « دخپلو نطفو لپاره مناسب او په زړه پوری ځای غوره کړی، او له خپلو سیالانو سره واده وکړی ».

همدا راز ابن ماجه روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « د خپلو نطفو لپاره غوره او مناسب انتخاب وکړی ځکه نژاد له یوه نه بل ته نقلیدونکی دی ».

ابن عدی او ابن عساکر له عائشه (رض) نه روایت کوی : چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائلی : « دخپلو نطفو لپاره ښه ځای غوره کړی ځکه ښځی خپلو وروڼو او خویندو ته ورته اولادونه راوړی ».

دا او دی ته ورته نور احادیث پدی دلالت کوی چی مسلمان باید له داسی ښځی سره واده وکړی چی په دینداره، درنه او خته پخه کورنی کی لویه شوی وی، ترڅو اولادئی

دژوند له لومړیو شیبو نه له دین، عزت، اوشرف سره آشنا او له هرډول سپکاوی اورذالت نه په امن وی .

عمر (رض) ددی پوښتنی په ځواب کی چی اولاد په پلار څه حق لري ؟ فرمائی : په پلار داولاد حق دادی چی دهغوی دمور په انتخاب اوغوره کولو کی له ډیر دقت او احتیاط نه کار واخلی، بیا ښه نوم وربا ندی کیږدی او قرآنکریم ورزده کړی .

ساینس هم اوس داثابته کړیده چی دمور او پلار ډیر اخلاقی، جسمانی او عقلی صفات دهغوی اولادونو ته انتقالیږی، نو اوس ته ووایه هغه ماشوم به څنگه دنیکی او فضیلت نمونه نه گرزی کوم چی په ختمه دروند او په سپی توگه روزل شوی وی .

۳ - دخپلوانو په ځای له پردو سره واده غوره گڼلی شی

اسلام دخپلو خپلوانو ترمینځ دواده په نسبت له پردیو او

ليرو كسانو سره واده كول غوره گني، ددې حكمت او فلسفه داده ترڅو له يوې خوا راتلونې نسل له هغه بيماريونه وژغورل شي چې په ارثي توگه انتقاليږي، اوله بلې خوا دمختلفو كورنيو ترمينځ دخپلوي اړيكې ټينگې شي .

رسول (صلى الله عليه وسلم) فرمائي : « له خپلوانو سره واده مه كوئ. ځكه بيا به مو اولادونه له جسماني او عقلي پلوه كمزوري وي » او بل ځاى فرمائي : « له پرديو سره واده وكړئ او په خپلو كې په واده كولو سره خپل اولادونه مه كمزوري كوئ ».

پدې حديث كې رسول (صلى الله عليه وسلم) له خپلوانو سره دواده كولو هغه زيان په گوته كړيدې چې نني علم اوس ورباندې پوه شويدې، ساينس وائي له خپلوانو سره دواده كولو په نتيجه كې رامينځته شوي اولاد له جسماني اودماغي پلوه كمزوري وي .

٤ - له پیغلو سره واده کول غوره دی

اسلامي دین دکونډو په ځای له پیغلو سره واده کول غوره گڼي ددې امر تر شا ډیرې گټې او ښیگڼې ولاړې دي، رسول (صلی الله علیه وسلم) دې خواته په اشاره کولو سره فرمائي:

« تاسي پیغلې په نکاح واخلئ ځکه هغوی له نورو نه زیاتې خوږې ژبې لري، ډیر اولادونه زیږوونکي شي په چل او ول کې له نورونه کمې وي، او له نورونه په کم شي قانع او خوښیږي »

خو دا هم باید له یاده ونه باسو چې په ځینې حالاتو کې بیا له کونډو سره واده له پیغلو سره دواده په نسبت گټور او غوره وي.

٥ - بهتره ده له داسې ښځې سره واده وشي چې شنډه نه وي

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمائي:

«له داسې ښځو سره ودونه وکړئ چې اولاد زیږوونکې او مینه ناکې وي، ځکه زه به د نورو امتونو په منځ کې ستاسي په ډیرښت ویاړم ».

هغه ښځې چې اولاد زيږوي له شنډي نه په دوو شيانو پيژندلى شي :

لومړى داچې دحمل (باراخيستنى) مانع ناروغي ونلري، دويم داچې دهغې خپلوانو ښځو ته وكتل شي چې شنډې خوندي ځكه ښځې پدې كې هم يوې بلې ته ورته وي، خو هغه څوک چې خپل اولادونه زياتوي بايد دې ټكي ته كلكه پاملرنه وكړي چې دهغوى دنفقې (خوراک ، څښاک) روزنې او ښوونې سيې اومناسب بنداو بست كولى شي او كه څنګه ؟ او دهغوى په اړه دخپل مسئوليت ادا كولو پوره توان لري او كه نه ؟ ځكه د اولاد ساتنه او روزنه دهر پلار اسلامي وجيبه او وظيفه ده، كه څوک ئې ادانكړي خداى پاک به حتماً ورنه پوښتنه كوي اودغفلت جزا به وركوي .

داوى دواده په اړه داسلام ځنې هغه مهمې لارښوونې چې

داراته په ګوته کوي چې اسلام له انساني فطرت سره برابر دين دی، او غواړي داسې يوه انساني ټولنه جوړه کړي چې له هرډول بيماريو نه پاکه او خوندي وي، او دهمداسې يوې ټولنې دجوړيدو په هيله له هغه ځای نه دانسان روزنه پيل کوي چيرته چې د کورني جوړيدو لومړني ډبره ايښودل کيږي.

دوهم فصل

له‌اولاد سره مینه او محبت

الله تعالی له‌اولاد سره مینه په‌فطری توگه د هر انسان په زړه کی ایښی ده، پدی فصل کی به‌داوگورو چی اسلام هر هغه‌څوک داجر او رحمت مستحق گڼی کوم چی له‌خپل اولاد سره مینه‌اومهربانی لری، او هر هغه‌څوک رټی او غندی کوم چی دخپل اولاد خصوصاً لوڼو په‌اړه له‌جاهلی دود اودستور، قول او عمل نه کار اخلی او داډول ټول عادات‌او نظریات جاهلی اومردود شمیری.

سربیره پردی دلته په‌داهم ولولو چی له‌اولاد سره دمینی اوبل کوم اسلامی حکم دتکرار او تعارض په‌وخت کی مور او پلار ته‌څه کول په‌کار دی.

الف : لـه اولاد سـره مـینـه پـه فطري توگـه پـه زړه کې اخښل شويده

دا يو څرګند حقيقت دی چې له اولاد سره مينه دانساني فطرت برخه ده ، د مور اوپلار زړونه له رحمت او مهرباني نه ډک پيدا شويدي او که ددوی په زړونو کې دا بې کچه مينه او مهرباني نه وای ؛ نو دانساني نسل بقا اوتسلسل به ممکن نه وئ که بيا به داولاد ساتنې او پالنې په لار کې نه چا ببخوبي تېرولـه او نـه به دهغوی دښېګنې او روزنې پخاطر دا راز راز کړاوونه ګالل . قرآن کريم دمور اوپلار داطبيعي احساسات ډير ښـه انځور کړيدي، وينو چې يوځای اولاد ددنيوی ژوند ښکلا بولي ، بل ځای داسي لوی نعمت ورته وائي چې بايد شکر ئي په ځای شي، او کله ئي هم دسترګو تور اودزړه ټکور ګڼي . د الکهف ٤٦ ، الاسراء ٦ ، او دالفرقان ٧٤ آيتونو او داسي نور مبارک آيتونه .

ب : له اولاد سره مینه لرل الهی نعمت دی

له اولاد سره مینه او مهربانی په حقیقت کی هغه لوی الهی نعمت دی چی الله تعالی د مور او پلار په زړونو کی دهغوی دسالمی روزنی او پالنی پخاطر ایښی دی، ځکه وینو چی دظالم اوبی مورده غصه ناک سړی اولاد غالباً بی لاری، جاهل اوبدبخت وی او همدا وجه ده چی اسلام هرپلار او مور بلکه ټولو ښوونکو او پالونکو ته دا امر کړیدی چی خپل زړونه د رحمت سمندر وګرزوی او ځانونه دشفقت او مهربانی په ګانه سینګار کړی ابوداود او ترمذی روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائلی : « هغه څوک زمونږ له ډلی څخه ندی چی په وړو (ماشومانو) رحم نکوی او د لویانو حق نه په ځای کوی ».

بخاری له ابوهریره (رض) نه روایت کوی وائی : یوه ورځ رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) خپل لمسی حسن (رض)

مچی (ښکل) کړ، اقرع بن حابس التمیمی چی دغه وخت له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ناست ؤ وویل : زه لس اولادونه لرم خو یو یی هم ندی ښکل کړی . رسول (صلی الله علیه وسلم) ورته وکتل او وئی فرمائل : « په هغه چا رحم نه کیږی څوک چی په بل رحم نه کوی ».

په بل حدیث کی راځی : اسامه بن زید وائی : د رسول (صلی الله علیه وسلم) د یوی لور (رض) دزوی ځنکدن و. رسول (صلی الله علیه وسلم) ته ئی احوال واستاوه چی تشریف راوړی. هغه مبارک (ص) په ځواب کی سلام ورولیږه او ورته وئی ویل : د ټولو مالک خدای دی ، هغه څه چی ئی واخیستل او هغه چی ئی پریښودل، الله (ج) د هرڅه لپاره نیټه ټاکلی ده، صبر وکړه او له خدایه اجر وغواړه، لورئی بیا د تشریف راوړولو احوال ورته راولیږه نو رسول (صلی الله علیه وسلم) له سعد بن عباده، معاذ بن جبل، ابی بن کعب ،

زید بن ثابت او نورو اصحابو (رض) سره تشریف وروړو، لمسی ئی وروړاندی کړی شو، ده مبارک (صلی الله علیه وسلم) هغه پخپله غیږ کی ونیو، دماشوم حالت خراب ؤ نفس ئی ښکته پورته کیده، پدی وخت کی درسول الله (صلی الله علیه وسلم) له مبارکو سترگو اوښکی روانی شوی، سعد (رض) ورته وویل دا څه دی یارسول الله (صلی الله علیه وسلم) ده ورته وفرمائل: دا دهغه رحمت اوښکی دی چی الله تعالی دخپلو بندگانو په زړونو کی ایښی دی .

په بل روایت کی راغی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمائل : دا دهغه محبت او رحمت اوښکی دی چی الله تعالی پخپله اراده دځینو بندگانو په زړونو کی ایښی دی او الله تعالی په مهربانه بندگانو رحم کوی.

ج : له لونړو سره مینه نلرل دجاهلیت نښه ده

اسلام دعدالت اوبرابری دین دی، دزوی اولور ترمینځ هیڅ

ډول توپیر او تفریق نه منی بلکه له دواړو سره دیو شانته نیکی او مهربانی امر کوی، الله تعالی دمائده سورت په اتم نمبر آیت کی فرمائی: « عدالت وکړی، ځکه همدا تقوی ده ».

همداراز رسول (صلی الله علیه وسلم) په ډیر تاکید سره فرمائی: « داولادونو ترمینځ عدالت مراعات کړی، داولادونو ترمینځ عدالت مراعات کړی، داولادونو ترمینځ عدالت مراعات کړی ».

ریښتینو مسلمانانو دتاریخ په اوږدو کی دپورته الهی اونبوی لارښوونو په عمل کولو سره دخپلو زامنو اولونو تر مینځ هیڅ ډول توپیر اوتفریق ندی کړی له ټولو سره ئی یو ډول مینه ،نیکی اومهربانی کړیده ، خو که په اسلامی ټولنه کی داسی څوک وموندل شی چی دزوی اودلور ترمینځ توپیر کوی، زوی له لور نه غوره او بهتر گڼی نو دهغه ایمان کمزوری او له اسلامی شریعت سره مخالفو جاهلی عاداتو او افکارونه

متأثر شوی شخصیت دی .

رسول (صلی الله علیه وسلم) ددی پخاطر چی له اسلامی تولنی نه دهرډول جاهلی دود او دستور جرړی له بیخه ویباسی . د لونړو په هکله ئی ځانګړی لارښوونی کړیدی، او له هغوی سره ئی دمینی اومهربانی امر کړیدی، او لــــــه لونړو سره دمهربانی جزا ئی جنت ټاکلی دی .

مسلم له انس بن مالک (رض) نه روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائلی : چاچی ددوو نجونو تربلوغ پوری پالنه وکړه ، هغه به دقیامت په ورځ زما سره لکه ددی ګوتو پــــه شان وی او خپلی مبارکی ګــــوتی ئی ســــره یوځای کړی .

بل ځای فرمائی : دچاچی دری لونړی یادری خویندی، اویادوی لونړی او یادوی خویندی وی او له هغوی سره نیکی اومهربانی وکړی، له صبر اوزغم نه کار واخلی ، ددوی په حق

کی له الله تعالی نه وویریږی، نـــو هغـه شـخص به جنت ته داخل شی.

ددی ارشاداتو په بناء د هر مسلمان وظیفه ده چی له خپل اولاد زوی او لور سره یو شانته مینه او مهربانی وکړی، او دهغوی ترمینځ هیڅ ډول توپیر او تمیز رواونه بولی ترڅو دجنت مستحق وګرزی.

د : د اولاد په مړینه صبر کوونکی دلوړی درجی او لوی اجر خاوندان دی

هرخومره چی د انسان ایمان پیاوړی وی په همغه اندازه دغم او کړاو په وخت کی صبر او په الهی فیصلی قانع او راضی وی. او دغمونو توپان ئی ملا نشی خمولی او څرګنده ده څوک چی د الله تعالی په فیصله صبر کوی دلوړی درجی خاوند او دزیات اجر مستحق ګرزی.

ترمذی او ابن حبان له ابو موسی اشعری نه روایت کوی:

PROPERTY OF ACKU

رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائلی « کله چی دچا کوم اولاد مړ شی ، الله تعالی ملایکوته وائی : زما دبنده د اولاد روح موقبضه کړله؟ دوی ځواب ورکوی هو (د هغه روح مو واخستله) الله تعالی ورته فرمائی : نو پدی وخت کی زما بنده څه وویل : ملائکی ځواب ورکوی : هغه ستا حمد او ثنا او انالله وانا الیه راجعون وویل . نو پدی وخت کی الله تعالی ورته فرمائی : تاسی زمادډی بندی لپاره په جنت کښی یو کور جوړ کړی او دبیت الحمد (شکرانی کور) نوم وربانډی کیږدی .

داحدیث ښیی چی داولاد په مړینه.صبر کول څومره لوی اجر اوبدل لری. بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض) نه روایت کوی وایی : یو ځل رسول (صلی الله علیه وسلم) ښځوته وویل که ستاسو دهریوی دری اولادونه مړه شی، هغوی به ورته (دقیامت په ورځ) له دوزخ نه نجات ورکونکی

وی . یوی ښځی وویل که‌دوه‌وی (نوڅنګه) ؟ رسول (صلی الله‌علیه‌وسلم) وفرمایل که‌دوه‌وی هم (هغوی به‌هم‌ورته له دوزخ نه‌نجات ورکوونکی وی).

پدی‌لوی غم دصبر کولو بل عوض‌اوبدل دادی‌چی دچاچی وړوکی اولاد (ماشوم) مړشی نوهغه‌دقیامت په ورځ د خپل مورا و پلار شفاعت کوی. طبرانی له حبیبی نه روایت کوی وائی: زه له‌عائشی (رض) سره وم‌چی رسول الله (صلی‌الله علیه‌وسلم) تشریف راوړاو وئی فرمائل : دچاچی‌دری ماشومان مړه شی، نو هغوی به‌دقیامت په ورځ را وستل اودجنت‌له دروازی سره په ودرول شی او جنت ته داخلیدو امر به ورته وشی دوی (ماشومان) به‌وائی: مونږ تر هغه‌پوری جنت ته نه‌داخلیږو تر څو مو مور او پلار نه‌وی داخل‌شوی ، نو بیا به‌ورته وویل شی، ځی له‌مور اوپلار سره مو یوځای جنت ته‌داخل شی .

مسلم له ابوحسان نه روایت کوی وائی : زما دوه زامن مړه شـول، ابوهریره (رض) ته‌مې وویل : پدې هکله درسـول (صلی الله علیه وسلم) کوم حدیث راته‌واوروه تر څو غم چې پرې غلط شي، ده راته وویل لـه رسـول الله نه‌مې اوریدلي چې فرمـائي : ددوی (مسلمـانانو) واړه مړه شوي اولادونه دجنت واړه دي، هریو به‌ئي په مـور او پلار پسـې وي، لاس اویاجـامې به‌ئي داسې رانیسـي لکه‌څـرنگه چې زه داسـتـا جامې رانیسم او تر هغې به‌ئي نه پرېږدي ترڅو الله تعالی ټول جنت ته نه‌وي داخل کړي. بیشکه‌چې داولاد مړینه‌لوی غم دی، او یوازې دایمـان قوت داغم سپکولی‌شي. نو مومن ته په کـارده چې دزغم‌اوصـبر لمن ټینگه کړي ترڅو دالله تـعـالی رضـا او جنت‌وگټلی شي او‌دمـسلمـانانو دیني او انسـاني وظیفـه‌ده چې دغم‌پدې گړی کې لـه خپل مـسلمـان ورور سره همدردي او غم‌شریکي وکړي او داسې تسلاورکړي «إن لله

مـا أخـذوله مـا أعطى، وكل شيء عنده بأجل مـسـمى ، فلتصبرولتحتسب» يعني دټولو مالک الله تعالی دی، څه چې ورکوی هم دده دی، او څه چې بیرته اخلی هغه هم په دی، هغه دهرڅه لپاره نیتـه ټاکلی ، صبر کوه او له خدایه اجر غـواړه، ددی ترتیب سـره پـه غم صـبـر کـوونکی او تـسـلا ورکونکی ټول داجر او ثواب مستحق گرزی .

هـ : اسـلامی مـصلحت باید داولاد لـه مـینی نه مقـدم وگـنل شی

سـیی ده چی داولاد مـینه مـور او پلار په زړونو کی په طبیعی او فطری توگه اخښل شویده، او دانسانیت تقاضا هم داسی ده چی باید له اولاد سـره نیکی او مـهـربانی وشی، خودامینه او محبت باید پـه هیڅ صورت هم له اسلامی دین نه مقدمـه نه وی، او نه باید دتبلیغ او جهاد مـانع وگرزی ، ځکه مسلمان هغه دی چی اسـلام له بل هرڅه نه محـترم او مـقدم

وشميري ، او ددين غلبه او برى ئى دژوند ترټولو لوى هدف او هيله وى، خو كه څوك كوم مادي اودنيوى هدف اومرام له اسلام نه مقدم او وړاندي وګڼي نو هغه بايد په خپل ايمان كي له سره غور او نظر وكړي ځكه الله تعالى فرمائي :

« كه چيرى تاسي ته خپل پلرونه، زامن، وروڼه، دژوند ملګري، دكورني نور غړي، ګټل شوى مالونه، هغه تجارت چي له خسارى نه ئى ويرېږئ، خوښ كړى شوى كورونه، له الله اودهغه له رسول (صلى الله عليه وسلم) اوداللّه په لاركي له جهاد نه ګران اومحترم وي، نو دالله تعالى دامر او فيصلى انتظار وكړي. او الله تعالى فاسقانو ته هدايت نه كوي . (التوبه - ٢٤)

نو هر مسلمان ته په كارده چي اسلام او جهاد له زامنو، خپلوانو او نورو ټولو شيانو نه مقدم او قيمتي وګڼي ترڅو دكامل ايمان خاوند او دالهي اجر مستحق وګرزي .

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: دری داسی شیان دی که په چا کی وموندل شی نو دایمان نور او خوند (خوږوالی) به حتماً بیا مومی، لومړی دا چی الله او رسول ورته له هرڅه نه زیات ګران وی، دویم دا چی یوازی دخدای په خاطر له بل چا سره مینه او دوستی وکړی، دریم دا چی کفر دومره بد وبولی لکه په اور کی لویدل چی بد ګڼی.

امام بخاری له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوی چی فرمائی: ستاسی ایمان ترهغی پوری بشپړ او کامل ندی ترڅو چی زه (صلی الله علیه وسلم) ورته له خپل مال، اولاد او ټولو خلکو نه ګران او نژدی شوی نه وم.

و: اولاد ته سزا ورکول

ترڅو پوری چی اولادونه واړه او دښوونی او روزنی په ابتدائی مرحله کی وی نو مور او پلار مسئولیت لری چی دهغوی دسالمی روزنی، او اصلاح کولو په خاطر ټولی لازمی.

لاری چاری په کار واچوی او پدی هکله ټول اسلامی هدایات په سیی توګه پلی اوتطبیق کړی ترڅو دنیکو اخلاقو نمونه اودخلکو لپاره مقتدا شی .

د اولاد داصلاح کولو او بی لاری نه ژغورلو په هکله اسلامی لارښوونی څه داشانته دی: مور او پلار که له خپل اولاد نه څه خطا او انحراف وینی لومړی باید په خوږه او پسته ژبه نصیحت ورته وکړی، او که دا طریقه کامیابه نه شوه نو بیا به له څه سختی نه کار اخلی، خپلی اړیکی به ورسره سستوی او ځان به ورنه خفه اومرور نیسی ترڅو هغه اصلی لاری ته راوګرزی، خو که بیا هم اصلاح نه شو نو بیا دعملی سزا یعنی څه لږ شانته وهلو وار راځی او پدی طریقه سره به خپل اولاد ته له انحراف اوفتنی نه نجات ورکوی .

اوس راځی دماشومان داصلاح دادری واړه طریقی درسول (صلی الله علیه وسلم) په ژوند کی دعمل په ډګر کی وګورو :

وموويل چي دماشوم داصلاح لومړنی طريقه په نرمه اوخوږه ژبه نصيحت كول دي،

بخاري او مسلم له عمر بن ابی مسلمه (رض) نه روايت کوی وائی : زه په وړوکوالي کی درسول (صلی الله علیه وسلم) ترنظارت او سرپرستي لاندی وم، د ډوډی خوړلو په وخت کی به می دلوښی هری خواته لاس اچاوه، نو رسول (صلی الله علیه وسلم) داسی نصیحت راته وفرمایه : هلکه، لومړی بسم الله وایه، بیا په ښی لاس له خپل طرف (پلو) نه ډوډی خوره. همدا راز له سهل بن سعد نه روایت دی چی وائی : یوځل رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته دڅښاک لباره څه راوړل شول، دده مبارک ښی خواته یو ماشوم (عبدالله بن عباس «رض») او چپی خواته ئی نور مشران ناست ؤ ، پدی وخت کی رسول اله (صلی الله علیه وسلم) دشفقت له مخی لوموړی ماشوم ته وویل : ستا اجازه ده چی داڅښاک لومړی

مشرانوته ورکړم، هلک وویل: نه، زه نه غواړم ستا له خوا راکړل شوی څیز لوړی بل چاته ورکړم. نو رسول (صلی الله علیه وسلم) هم هغه لوړی همدی ماشوم ته ورکړ.

داصلاح دویمه طریقه له ماشوم نه خفګان او مرورېدل دی

پدی هکله بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض) نه روایت کوی: رسول (صلی الله علیه وسلم) له چوخ ویشتلو « شګه په دوو ګوتو ویشتل » نه منع کړیده اودنهی سبب ئی داسې بیان کړیدی: دا چوخ نه ښکار وژلی شی، نه دښمن زخمی کولی او یا وژلی شی، خو سترګه ړندولی او غاښ ماتولی شی، په بل روایت کی راغلی چی د ابن مغفل (رض) یو خپلوان چی لا ماشوم ؤ چوخ ویشته، ده ورته وویل: داکار مه کوه ځکه رسول (صلی الله علیه وسلم) ورنه نهی کړیده، خو هغه ماشوم بیا داکار تکرار کړ، نوده ورته وویل: زه درته

وایم چې داکار مه کوه ځکه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورنه نهی کړیده، خو ته ئې بیا هم تکراروی، نو زه به نور هیڅ خبری درسره ونکړم.

داصلاح ددریمی طریقې یعنی ماشوم ته دسزا ورکولو او وهلو په اړه ابوداود له عمربن شعیب نه روایت کوی چې رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: کله مو چې اولادونه اوه کلن شول دلمانځه امر ورته وکړی او چې لس کلن شول (او لمونځ ئې نه کاوه) نووئی وهی، او په همدی وخت کې ئې ځایونه سره بیل کړی.

یوځل بیا یادونه کوم چې دا پورته یاده شوی طریقه دهغه ماشومانو داصلاح او لاری ته برابری طریقه ده چې لابالغ شوی نه وی، او هغه چې بالغ شوی اودعمر پخوالی په لور روان وی دهغوی داصلاح طریقه داسی ده:

کله چې مور او پلار ولیدل چې په نرمه ژبه نصیحت او

تبلیغ په بی لاری اولاد اثر او اغیزه نکوی بی لارێ نه پرېږدی ،نو ورته په کارده چې خپلی اړیکی ور سره وشلوی او ترهغی پوری ور سره په خوله نه شی ترڅو پوری اصلاح شوی نه وی.

پدی هکله ډیر احادیث رانقل شوی دی له هغی جملی نه دکعب بن مالک (رض) حدیث هغه چې دتبوک له غزانه بی له عذره پاتی شوی وُ ،بخاري دده له خولی روایت کوی: کله چې رسول (صلی الله علیه وسلم) دتبوک له غزا راوګرزید، او له غزا پاتي شوی کسان ورغلل هرچا رښتیا دروغ عذر وړاندی کړ، خو مونږ دری تنه داسی وو چې څه عذر مونه درلود، نو رسول (صلی الله علیه وسلم) مسلمانانو ته امروکړ چې له مونږ سره اړیکی وشلوی اوخبری راسره بندی کړی او داحکم ترهغی پوری نافذو، ترڅو الله زمونږ توبه قبوله کړه او قرآن کریم زمونږ عفوه اعلان کړه. په بل حدیث کی راځی یوازی دخدای په خاطر له چاسره دوستی اودښمنی، مینه او

کینه دایمان ذیره پیاوړی او مضبوطه کړې ده . خو باید له یاده ونه باسو چې دخبرونه کولو او ځان خفه نیولو سزا یوازې دهغه خپلوانو لپاره ده چې مسلمان وی خو بې لارې او فاسق شوی وی، او هغه خپلوان چې له اسلام نه وزی کفر او الحاد ته ننوزی نوله هغوی نه باید بشپړ برائت او بیزاری اعلان شی او هرډول اړیکی ورسره وشلیږی ، قرآنکریم پدی هکله فرمائی: داسی مومنان به نه مومی (یعنی هغه مسلمان ندی) چې دالله او رسول (صلی الله علیه وسلم) له دښمنانو سره دوستی کوی که څه هم هغوی ئې پلرونه، زامن ،ورونه او یا نور خپلوان وي. (المجادله:۲۳) مطلب داچې مسلمان باید ددین رابطه له بلې هری رابطې هغه که دنسب رابطه وی باځمکی یاژبې اویارنګ رابطه وی مقدمه او محترمه وشمیری ، ددوستی او دښمنی معیارئی په خدای ایمان اوله رسول (صلی الله علیه وسلم) سره مینه او محبت وی .

دریم فصل

دنوی پیداشوی ماشوم په هکله اسلامی احکام.

دافصل څلوربرخی لری

۱ - دماشوم دپیدا یښت په وخت کی څه کول په کار دی.

۲ - په ماشوم نوم اینبودل

۳ - عقیقه یعنی په ماشوم څاروی حلالول.

٤ - دماشوم سنتول.

لومړی برخه: دماشوم دپیدا ینبت په وخت کښی څه کول په کاردی: اسلامی دین ټول هغه احکام چی په ماشوم پوری اړه لری په څرګنده او بشپړه توګه بیان کړیدی، نو دهرپالونکی وجیبه ده چی دا احکام په عمل کی پلی کړی. هغه احکام چی دپیدا ینبت په وخت کی پاید عمل وریاندی وشی دادي:

۱- دماشوم مور او پلار او نورو خپلوانو ته زيری او مبارکي ورکول

کله چې دچا په کورکی ماشوم (هلک وی که نجلی) پيداکيږی نومسلمانانو ته په کار دی چې دهغه خپلوانو ته زيری او مبارکي ورکړی ځکه پدی سره دمسلمانانو ترمنځ اړيکي مضبوطيږی ، مينه او محبت ئی سره زياتيږی او که چاونه شوی کړی خپل مسلمان وروړته ددی خوشالی زيری او مبارکي ورکړی نوتېولوته دی دخير او برکت دعا وکړی .

قرآنکريم اسلامی امت ته دلاربښوونې په منظور په مختلفو ځايونو او مناسبتونو کی دنوی ماشوم دپيدا کيدو زيری او مبارکي ياده کړيده :

الله تعالی دهود سورت په ٦٩- ٧١ آيتونوکی دابراهيم (ع) دکيسی په ضمن کی فرمائی: « اودابراهيم (ع) ميرمن (بی بی ساره) چی دپردی شاته ولاړه وه ددوی خبری ئی اوريدی

اودلوط (ع) دقوم دهلاکیدو په خبرخوشاله شوه وئی خندل نو مونږ ورته داسحاق (ع) د (پیدا کیدو) زیری ورکړو او په هغه پسی دیعقوب (ع) دپیداکیدو زیری»

هداراز دمریم سورت په (۷) آیت کی دزکریا (ع) کیسه داسی یادوی: ای زکریا، مونږ تاته دیوه هلک (پیداکیدو) زیری درکوو چی نوم ئی یحیی دی. او مونږ مخکی لدینه پدی نامه څوک ندی پیدا کړی».

امام بخاری اودسیرت کتابونه رانقلوی کله چی رسول (ص) پیدا شو دابولهب وینزی (ثویبی) خپل بادار (ابولهب) ته زیری وروړاو ورته وئی ویل نن شپه د عبدالله زوی پیدا شو، ابولهب ډیر خوشاله شو او پدی زیری کی ئی ثویبه آزاده کړه، الله تعالی دده داعمل ندی ضائع کړی او له مرگ نه وروسته به دده دغتی او شهادت گوتی ترمینځ لاندینی ژوروالی کی او به وروڅښی (یعنی ابولهب ته له مرگ

وروستــه ددی خـوشـحـالي په بدل کي دده په خپره کي اوبه ورخښل کېږي).

لنډه دا چې دماشوم په پيدا کيـدو (هلک دی که نجلی) زيری اومبارکی يو اسلامی عمل دی. مسلمان بايد دهلک او نجلی ترمينځ توپيرونکړی او په دواړو يوډول خوشالي وکړی، اوبويل تهٔ ئی زيری اومبارکی ووائی، او دا چې نن سبا ځنی خلک پدی مناسبت دګلونو ګيډی اويانوری تحفی سره تبادله کوی دا يونيک کارګڼلی شی ځکه تحفه ورکول هسی هم سنت دی او دمسلمانانو اړيکی نوری هم سره ټينګوی.

۲- دماشوم په غوږ کي آذان

اسلام امرکړی دی چې دماشوم له پيدا کيدو سره سم دهغه په ښی غوږ کي ئي آذان او چپ غوږ کي اقامت وويل شی، له ابن عباس (رض) نه روايت دی چې وائی: کله چې حسن بن علي (رض) پيدا شو، رسول (ص) ئی په همغه ورځ په ښی

غوږ کی آذان او چپ غوږ کی اقامت ووایه. ابن قیم دماشوم په غوږونو کی د آذان او اقامت حکمت بیانوی وائی : دا امر ددی پخاطر دی ترڅو ماشوم دنیاته له راتگ سره سم دا ملکوتی عظیم آواز واوری او دا به ورته داسلام تلقین وی لکه څرنگه چی له دنیا نه دتلو (مرگ) په وخت کی د کلمی تلقین کیږی .

د آذان بله گټه داده چی دالله اکبر ناری ته شیطان نه شی ټینگیدی او کله هم چی دا آواز واوری سمدستی پښبی سپکوی او تښتی .

۳ – دماشوم په تالو دژوول شوی خرما موښل

کله چی ماشوم پیدا شی نوسنت طریقه داده چی خرما یا بل کوم خوږ څیز ښه وژوول شی اودگوتی په سر دماشوم په تالو ښی او چپی خواته ښه وموښل شی کیدای شی دادماشوم دخولی دعضلاتو لپاره یوډول تمرین وی ترڅو وروسته په

اسانی سره دمور شیدی ورودلی شی .

پدی هکله بخاری اومسلم له‌ابو موسی (رض) نه‌روایت کړیدی وایی : کله‌چی زما زوی پیدا شو نو هغه می درسول (ص) خدمت ته حاضر کړو ، رسول (ص) ابراهیم نوم وربانـدی کیښود او یوه خرمائی وژووله‌او د ماشوم په‌تالو یی وروموښله او دوعائی ورته‌وکړه ، بیائی بیرته ماته‌راکړ .

نوداثابته شوه چی داعمل سنت دی، خو غوره داده چی دیوه متقی اودینداره سړی په‌لاس ترسره شی .

٤- دماشوم دسر خرییل

مستحب دادی چی په‌اوومه‌ورځ دماشوم سروخرییل شی اودویښتانو دوزن په‌اندازه سپین زر (یائی بیه) مسکینانوته ورکړل شی. دا اسلامی حکم دفقر په‌خلاف یوګام او په‌ټولنه کی دتعاون او همدردی دروحیی راژوندی کونکی عمل دی .

له‌انس بن مالک (رض) نه‌روایت دی چی رسول (ص)

دحسن او حسین (رض) د پیداښت په اوومه ورځ دهغوی دسرونو دخریلو امر وکړ او دویښتانو دوزن په اندازه ئی سپین زر صدقه کړل.

خودسرخروولو وخت کی باید دی ټکی ته پام وشی چی سر باید ټول وخریل شی. ځکه رسول (صلی الله علیه وسلم) له قزع (دسر ځینی برخی خریل او ځینی پریښودل) نه سخته نهی کړیده، داحدیث بخاری اومسلم روایت کړی دی.

دویمه برخه په ماشوم نوم ایښودل:

لکه څرنگه چی دهرقوم اوولس دارواج دی چی دماشوم له پیدا کیدو سره دهغه مور او پلار دده دپیژندگلوی پخاطر نوم وربانندی ږدی، اسلام هم دی خواته توجه کړی او په ماشوم نوم ایښودلو په اړه ئی لاندینی احکام په گوته کړیدی.

۱- دنوم ایښودلو وخت

کـه پدی هکله درسول (ص) مبارک احادیث ترنظر

تیرکړو نو دابه راته څرګنده شي چې اسلام په ماشوم باندې دنوم ایښودلو لپاره خاصه ورځ او نیټه نده ټاکلې . بلکه مور او پلار کولای شي د ماشوم په لومړی، دریمه ، اوومه یاهــــم مخکې یا وروسته نوم وربانډې کیږدي .

مسلم له انس (رض) نه روایت کوي چې رسول (ص) فرمایلي : تیره شپه زما زوی پیدا شو او نوم مې وربانډې ابراهیم کیښود په بل حدیث کې سمره (رض) له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوي چې فرمائي: هرماشوم ترخپلې عقیقې پورې بند او تړلی دی ، هغه چې په اوومه ورځ وربانډې حلالیږي او په همدې ورځ نوم وربانډې ایښودل او سرئې خریيل کیږي .

۲ - کوم نومونه مستحب او کوم مکروه دي

مور او پلار وظیفه لري پخپل اولاد غوره او ګلالي نوم کیږدي . رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائي : دقیامت په

ورځ به تاسې پخپل او د پلار په نامه رابلل کیږي نوښه او مناسب نوم ونه غوره کړي . مسلمان باید زیار وباسي ترڅو خپل اولاد ته داسې نوم انتخاب کړي چې دهغه له انساني کرامت او عظمت سره مناسب وي او په راتلونکې کې په هغه باندې د ملنډو او مسخرو سبب نه شي، ترمذی له عائشې (رض) نه رانقلوي چې وایي : رسول (صلی الله علیه وسلم) به د خلکو خراب او نامناسب نوم ونه بدلول، لکه چې د « عاصیې » نوم ئې په « جمیله » او د « حرب » نوم ئې په « سلم » بدل کړیدی . همدا راز داسې نوم باید غوره نه کړي شي چې په معنی او یا اشتقاق کې ئې د خلکو په نزد بد شګوني (بدفالي) وي، ترڅو ماشوم ددې ډول بدفالي له غم او ضرر نه په امان وي، ددې ډول نوم ونو مثال لکه سکروټه، سیلاب، طوفان، تندر، شرر او نور ... داهم ندي روا چې په ماشوم باندې دالله تعالی له خاصو نوم ونو نه یو نوم کیښودل شي

لکه احد، صمد، خالق، اورازق په یوه حدیث کی راغلی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) دیوه سړی نوم له ابوالحکم نه أبوشریح ته واړاوه او ورته وئی فرمایل چی « حکم » یوازی دالله تعالی نوم دی نه دانسان. په همدی ترتیب داسی نوم هم ښه ندی چی په ځینو وختونو کی دکومی بلی کلمی او توری لکه دعربی ژبی (لا) په زیاتوالی سره خرابه او ناوړه معنی ورکړی، لکه چی دچانوم « أفلح » (کامیاب) وي نو که په عربي ژبه کي د (لا) توري ورسره زیات نشي نو د لا افلح (نامراده او ناکام) معنی ورکوی چی دا ښه او مناسبه خبره نده، په حدیث کی راغلی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایلی پخپلو اولادونو افلح، نافع، رباح، یسار او په بل روایت کی دنجیح نومونه مه ږدی .

له هغه نومونو نه هم باید ډډه وکړی شی کوم چی له الله تعالی نه پرته بل چا یا بل شیز ته دبندگی معنی افاده کوی لکه

عبدالکعبه او یا عبدالعزی او نور ...

مسلمان مور او پلار ددی تولو ترځنګ باید خپل اسلامی تشخیص او حیثیت هم په نظر کی ولری او دخپل اولاد لپاره داسی نوم غوره نکړی چی دکفر، الحاد ، فسق او فجور سره دمینی او محبت ښکارندوی وی لکه دکوم مشهور کافر، ظالم، ملحد، ډم، نوم، ددی مثال دهیفاء نهاد ، سوسن، جورج ،ډیانا ، درمندر ، هماما لانی او داسی نورنومونه، کیدای شی زمونږ په تولنه کی داسی خلک شته چی دادول نومونه خوښوی خو اسلام ددی اجازه نه ورکوی چی یو مسلمان د دومره بی شخصیته او سپک شی چی دچاله نځا او ګډانه دومره متاثر شی چی خپل اولاد دهغه په نوم ونوموی، او دا په حقیقت کی په فساد ، ناروا او تیری باندی یو ډول خوښی او حتی ویاړ کیدی شی، مسلمان باید یوازی او یوازی پخپل دین او مذهب وویاړی نه دا چی الحاد او فساد ورته له خپل

اسلامی تشخص او پېژندګلوی غوره او ارزښتناک وی، رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: « پخپلو اولادونو د انبیاوو (ع) نومونه کیږدی، دخدای په نزد ترټولو غوره نومونه دعبدالله او عبدالرحمن ، او ترټولو ریښتونی دحارث او همام، او ترټولو بد او خراب دحرب او مرة نومونه دی.

دنوم اېښودلو په اړه
څــونــوري خــبرې

که چیرته مور او پلار د اولاد دنوم په هکله سره مخالف شول، نو بیا د احق لومړی د پلار دی چې پخپل اولاد څه نوم ږدي ، قرآنکریم فرمائي : « تاسي ورته د دوی د پلرونو په نوم اواز وکړی، او دا د خدای په وړاندی عدل دی » (احزاب - ٥)

اسلام هیڅ چاته هغه که مور وی یا پلار او یا بل څوک د دی حق نه دی ورکړی چې ماشوم په بدنوم او یا لقب سره یاد کړی ځکه دا د ماشوم په نفسیاتي او اجتماعی وده ډیره ناوړه او منفي اغیزه کوي، نو مشران او روزونکي باید متوجه اوسی چې کوم ماشوم ته داسی نوم ورنکړی چې په ټولنه کی د ده له راتلونکی

شان او مقام سره برابر نه وی، او دخلکو په وړاندی دهغه شخصیت معیوبوی، لکه چی ورته وائی ای لنډیه، ای سوټکیه، ای فلانیه او . . . پدی هکله الله تعالی داسی فرمائی « یوبل ته بدلقبونه مه اخلی » (حجرات - ۱۱)

دریمه برخه - عقیقه

۱- عقیقه څه ته وائی ؟

عقیقه عربی کلمه ده چی لغوی معنی ئی قطع یعنی پری کول دی، او په شرعی اصطلاح کی دماشوم دپیدایښت په اوومه ورځ د پسه (یا بل څاروی) حلالولوته عقیقه وائی.

۲ - دعقیقی دمشروعیت دلایل

زیات شمیر احادیث دعقیقی په مشروعیت دلالت کوی او حکم ئی سنت اویا مستحب بولی. بخاری شریف له سلمان بن عمارالضبی نه روایت کوی وائی : رسول (ص) فرمایلی : «

له هرماشوم سره عقیقه وی، تاسی دده په سر څه حلال کړی، او له ضرر نه ئی وساتی». امام احمد او ترمذی دعایشې (رض) له قوله وائی: رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: «دهلک په سر دوه داسی پسونه چی په شکل او عمر کی سره برابروی، او دنجلی په سر یو پسه حلال کړی».

۳- دعقیقه دحکم په هکله دفقهاوو رایې

پدی هکله فقهاء دری مختلفی رایې لری:

الف- عقیقه سنت یا مستحب ده

دا دامام مالک، امام شافعی، امام احمد او نورو رایه ده، دوی په پورته ذکر شوو احادیثو استدلال کوی.

ب- عقیقه واجب ده دا دحسن بصری، لیث بن سعد او ځینی نورو رایه ده، دوی درسول (صلی الله علیه وسلم) دا قول دلیل نیولی چی فرمایی: « هرماشوم ترخپلی عقیقی پوری بند او تړلی دی » یعنی ترهغی پوری دمور او پلار دشفاعت

اجازه نلری ترڅو پورې یې عقیقه نه‌وی شوی (کوم څاروی نه وی وربانډی حلال شوی)، نوموړی علماء وایي درسول (صلی الله علیه وسلم) داقول دوجوب افاده کوی نوځکه عقیقه واجب ده.

ج- عقیقه مباح ده دا داحنافو مذهب او رایه ده، هغوی وایي عقیقه یو مباح عمل دی که چا وکړه نو روا ده او که یې ونکړه څه مسئولیت وربانډی نشته. او د خپلی رایي داثبات لپاره داسی دلیل راوړی او وایي چی: حضرت عایشی (رض) له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کړیدی چی فرمائی: « دلوی اختر قربانی (څاروی حلالول) مخکینی ټولی وینی تویونی (څاروی حلالول) منسوخی کړیدی. ددی معنی داده چی کله چی دلوی اختر دقربانی حکم راغی نو پدی سره دمخکینو قربانیو لکه عقیقی او نورو حکم منسوخ شو اوس دهرمسلمان خوښه داولاد په سر څه حلالوی او که نه.

٤- دعقیقی وخت

پدی هکله رانقل شوی احادیث دا افاده کوی چی دعقیقی مستحب وخت دماشوم اوومه ورځ ده. په یوه حدیث کی راځی : رسول (صلی الله علیه وسلم) دحسن او حسین (رض) دوا ړو د پیدایښت په اوومه ورځ عقیقه کړی، په همدی ورځ ئی نوم ونه ورباندی ایښی او په همدی ورځ ئی دهغوی دسرونو خرو ولو امر کړیدی.

خو ځنی عالمان وائی چی اوومه ورځ شرط نده بلکه کیدای شی په څلورمه، اتمه ، لسمه او یا بله کومه ورځ عقیقه وکړی شی . پدی هکله مشهور اقوال دادی : له عایشی (رض) نه روایت دی چی وائی : دعقیقی وخت دماشوم اوومه یا څوارلسمه او یا یویشتمه ورځ ده . امام مالک وائی عقیقه په اوومه ورځ مستحب ده، خو په څلورمه ، اتمه، لسمه ، او یا

وروسته کومه بله ورځ هم روا ده .

ددې ټولو مطلب دا کيداې شي چې مسلمانان بايد د رسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) داسنت را ژوندې کړي، که ئې وس و د ماشوم په اوومه ورځ اويا کومه بله ورځ پسه وريا ندې حلال کړې، او ټول خپلوان، دوستان او ګاونډيان له ځان سره پدې خوشالۍ کې شريک کوي .

٥ - دهلک اونجلۍ دعقيقې ترمينځ توپير

په اسلام کې د هلک او نجلۍ عقيقه يوشانته حکم لري، په حديث کې راځې چې رسول (صلی الله عليه وسلم) امر کړی چې په هلک د دوه او نجلۍ يو پسه حلال کړی شي، دا اودې ته ورته نور احاديث دا ثابتوي چې د هلک او نجلۍ عقيقه د حکم له پلوه کوم توپير نه سره لري، خو اختلاف يوازې پدې کې دی چې په هلک دوه او نجلۍ يو پسه ښوولی شوی دی

اسلامي پوهان پدې هکله هم دوه ډوله نظريې لري:

لومړنی مذهب او نظريه دابن عباس، عائشي او نورو ده

هغوی وائي په هلک دوه او نجلي يو پسه حلالول په کار دي.

دويمه رايه دامام مالک ده چې هغه په دواړو يعنی هلک

او نجلي يو يو پسه بسيي او دليل ئي په ابوداود کې روايت

حديث دی چې وائي: «رسول (صلی الله عليه وسلم) په

حسن او حسين (رض) يو يو پسه حلال کړی ؤ».

ددي ټولو څرگندونو مطلب دادیَ چې که چاوس او توان

درلود نو په زوی ددوه او لور ديو پسه حلال کړي او که وس ئي

نه ؤ نو بيا دی په زوی هم يو پسه حلال کړي، خدای مهربان دی

چې قبول ئي کړي او اجرور ته ورکړي.

٦- دعقيقې دپسه دهډوکو ماتول مکروه دي

دماشوم دعقيقې په وخت کې بايد دی ټکي ته توجه وشي

چې دپسه هډوکي بايد نه دټوټه کولو او نه هم دخوړلو وخت کې

مات کړل شي بلکه زيار وايستل شي چې پسه داسې بند بند شي چې هډوکي ماتيدو ته ئې ضرورت پاته نه شي، ابوداود روايت کوي چې رسول (صلى الله عليه وسلم) دحسن او حسين (رض) دعقيقې په وخت کې وفرمايل: ددې پسه يو ورون قابلې ته ورواستوی، نور په خپله او په نورو خلکو وخوری، خو هډوکي ئې مه ماتوی. کيداى شي ددې امر حکمت داوي ترڅو دګاونډيانو او فقيرانو په وړاندې ددې ورکړې قدر نور هم ډير شي ځکه هرڅاته پوره اندام له يوې وړې ټوټې نه ډير ارزښت او قدر لري، او دزيات شي ورکړه دزياتې سخا څرګندوی دی، بله داچې دڅاروی سلامت سلامت بند بند کول به دماشوم دسلامتيا او روغتيا په هيله يونيک فال هم وي، ځکه عقيقه خو دماشوم دسر قرباني ده، نو چې قرباني ئې پوره او سالمه وي خداى مهربان دی چې ماشوم هم روغ او سلامت وساتي.

۷ - دعقیقی په اړه نور ضروري احکام

څوک چې دعقیقې کولو نیت لري نو باید لاندیني احکام په نظر کې ونیسي :

الف- پسه او وزه باید پوره دیوه کال وي، اویا داسې شبږ میاشتني وري یاسیرلي وي چې له یوه کلن سره ئې تو پیرنه شي کیدی .

ب - دعقیقې لپاره غوره شوې څاروی باید جوړتیاروی، یعنې دړانده، ډیر ډنگر هغه گوډ چې دحلالولو ځای ته دتلو توان نه لري ، هغه چې دغوږ، لکی، اویالم له دریمې نه زیات برخه یې غوڅه شوې وي ، اویایې له اصله غوږونه نه وي (بوچې) ، هغه چې زیاتره غاښونه یې لویدلي وي او یادومره لیوني وي چې څریدای نه شي، دداتول معیوبو څارویو حلالول نه صحیح کیږي او که چا حلال هم کړنو دعقیقې حکم نه ورنه ساقطیږي .

ج - میښه ، او غويي بايد دوه غاښي (ددووکالو) او اوښ بايد پينځه کلن وی .

د - په عقيقه کی دځوکسانو شراکت ندی روا ، بلکه يو حيوان به ديو ماشوم په سروی .

هـ - د پسه په ځای غويي يا اوښ حلاليدی شي خو په دی شرط چی يو بوده ديوماشوم په سروی، که څه هم ځينی عالمان يوازی پسه دعقيقی لپاره روا بولی، خودرسول (صلی الله عليه وسلم) حديث چی فرمايي : « له هرماشوم سره عقيقه وی ، تاسی څه وربانده حلال کړی » .

داثابتوی چی دپسه اوبل هرڅاروی حلالول صحيح اوکافی دي.

و - دعقيقی دغوښی ويشلو حکم لکه دقربانی دغوښی په شان دی، يقينی داغوښه په خپله خوړل کيږی ، فقيرانو ته صدقه، دوستانواوګاونډيانو ته هديه کيږی ، خو يوه برخه

دقابلي هم وي پکي . او که څوک دعقيقي غوښه پخه کړي بيا خلک ورته راوبولي نوداهم جواز لري.

ز- مستحبه طريقه داده چې عقيقه بايد دماشوم په نامه حلال شي، يعني دحلالولو په وخت کې وويل شي چې اى خدايه دادفلاني دسر صدقه ده ته يې قبوله کړې ، عايشه (رض) وايي رسول (صلى الله عليه وسلم) فرمايي : « عقيقه (څاروى) دماشوم په نوم ذبحه کړى اوداسې ووايي بسم الله ، اللهم لک واليک هذه عقيقه فلان .. » او که نوم يادنه شي نويوازى نيت هم کافي دي .

دعقيقي ځيني حکمتونه اوګټې

١ - دادژوند په پيل کې دالله حضور ته دماشوم نذرانه ده

٢ - له آفتونو او مصيبتونونه دساتنې په بدل کې فديه اوقرباني ده.

٣ - په عقيقي سره ماشوم ته دخپل مور او پلار دشفاعت

حق حاصلیږی .

٤ - دنوی مسلمان په پیدا کیدو خوشحالی اوشکرانه ده.

٥ - دمسلمانانو ترمینځ داړیکو دلاټینګښت په لور هڅه او هاند دی .

څلورمه برخه سنتول

دماشوم سنتول یو شرعی امردی او پدی هکله ډیر احادیث راغلی دی، له هغی جملی نه له ابوهریره (رض) نه دبخاری اومسلم دارو ایت دی چی وای رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایلی : « پنځه شیان فطری (سنت) دی : ختنه (سنتول) ، دچاړو اودس (دعورت شاوخوا ویښتان خروول) ، دبریتونو لنډول ، دنوکانو اخیستل، اودتخرګ دویښتانو لری کول ».

خو دسنتولو دحکم په اړه فقهاء اختلاف سره لری، امام

ابوحنیفه ، حسن بصری اوځنی نورئی سنت بولی ، امام مالک، امام شافعی اوامام احمدئی واجب ګڼی او دوجوب دلیل ئي په ابوداود کي د عثیم له نیکه نه روایت شوي حدیث دي چي وائي: زه درسول (صلی الله علیه وسلم) خدمت ته ورغلم او ورته می وویل چی زه مسلمان شوم ، نو رسول (صلی الله علیه وسلم) راته وفرمایل : دکفر ویښتان درنه اخواته کړه، یعنی سردی وخریه او ځان سنت کړه. او دویم دلیل ئی دادی چی دوی وایی دناسنت سړی داوداسه اولمانځه خرابیدل زیات احتمال ځکه لری چی کیدی شی ځان په سیی توګه له بولونه پاک نه شی کړی، خو هغه پوهان چی داحکم سنت بولی وایی چی په مخکی یادشوی حدیث کی رسول (صلی الله علیه وسلم) دماشوم سنتول له نورو سنتو شیانو سره یوځای ذکر کړیدی نو ددی حکم هم سنت دی. همداراز حسن بصری وائی چی درسول (صلی الله علیه وسلم) په

مبارک لاس ته دیر فارسیان، رومیان، حبشیان، توراو سپین په اسلام مشرف شویدی خوده مبارک یوهم ندی کتلی چی سنت دی اوکه نه او که سنتول واجب وی نو حتماً به یی لومړی دسنتولو حکم ورته کاوه او بیا به ئی دهغوی اسلام مانه.

دسنتولو وخت

زیات شمیر اسلامی پوهان پدی عقیده دی چی ماشومان باید له بلوغ (ځوانی) نه مخکی سنت شی، ځکه مسلمان چی کله دشرعی مکلفیت دوری ته داخلیږی نو باید په تمامه معنی ورته تیار اوبرابروی ترڅو تول عبادتونه په صحیح توګه ترسره کړی شی. خو غوره داده چی ماشوم هماغه دپیدایښت په لومړیو ورځو کی سنت شی، بیهقی له جابر (رض) نه روایت کوی وایی: رسول (صلی الله علیه وسلم) دحسن اوحسین (رض) دپیدایښت په اوومه ورځ عقیقه وکړه او په همدی ورځ یی سنت کړل.

دسنتولو ختنی گتی اوحکمتونه

سنتول له‌شرعی گتمو سره سره ډیری نوری گتمی هم‌لری .
نوی طب ددی شرعی عمل څه گتمی په گوته کړی دی خومونږ
ئی یوازی لاندنیو حکمتونوته‌اشاره کافی بولو :

١ - دایوابراهیمی سنت دی .

٢ - ترډیره حده په‌سرطان داخته کیدو مخه‌نیسی .

٣ - دشپی له خوا دسلسل البول له‌بیماری نه‌مخنیوی کوی .

٤ - پوره پاکی او نظافت تضمینوی.

او داسی نور ....

PROPERTY OF ARIC
Established 1989

PROPERTY OF ACKU